

Cornus, links naast de waterval, Japanse tuin, Hortus Overzee

Hij kijkt tevreden terug op het project, al lijkt de tuin in zijn huidige staat niet meer helemaal op wat het de eerste jaren nog was. 'Vanuit het huisje zag je door de bomen hoe het tegenlicht op de onderbegroeiing speelde. Maar er is nooit gesnoeid en later is er bijgeplant, waardoor het geheel erg donker is geworden. En de muur had oorspronkelijk een roodbruine Japanse kleur. Nu is dat overgeschilderd met standaard rode muurverf. Dat is eeuwig zonde.'

Japanse tuin, Landgoed Clingendael

Rond het jaar 2000 werd Kuitert gevraagd om een voorstudie te doen voor het beheerplan van de Japanse tuin op Landgoed Clingendael in Den Haag. 'Toen kwam duidelijk naar voren dat die tuin niet zoveel te maken heeft met wat er in Japan gebeurt. Als je binnenkomt, kijk je recht vanaf de ingang op het paviljoen – duidelijk een westerse zichtlijn. In Japan zou je nooit direct op het paviljoen kijken, het zou meer verborgen liggen in de tuin. Coullissen langs de vijver links en rechts zorgen voor diepte,

het is mooi opgebouwd, maar niet erg Japans.' Het was de speelse fantasie van de barones, samen met haar tuinarchitect, Theodoor Dinn. Kuitert noemt dit 'japonaiserie': vrije interpretaties van Japanse tuinen zoals die begin twintigste eeuw in Europa in de mode waren. Hij vindt het ook belangrijk om de tuin in die stijl te behouden. 'Dat is het gevaar van Clingendael, dat iemand denkt: we moeten er een echte Japanse tuin van maken. Dan gaan er allerlei dingen verbouwd worden, zogenaamd om de tuin authentiek te maken. Maar wie beslist wat authentiek is?'

Als voorbeeld noemt hij het voetpad naar een klein tempelhuisje. 'Je had een zichtlijn over de vijver naar dat huisje, die door dat paadje werd gestuurd. Toen zei iemand: nee, in Japan zit het voetpad altijd ergens anders. Dus werd het hele pad omgelegd. Weg is de zichtlijn en weg is het verband van het hele ontwerp.' Recent is Kuitert weer betrokken geraakt bij deze tuin. 'Het is erg mooi aan het worden. Allerlei azalea's die al bijna veertig jaar geen snoei hebben gehad, beginnen weer mooi

door te komen. De esdoorns waren helemaal vormeloos, we zijn bezig ze weer op stam te zetten met spreidende zijtakken.'

Kuitert zou graag een beheerplan voor de tuin schrijven. 'Er is wel een beheerplan over het onderhoud van bruggetjes en zo, maar niet voor hoe we die japonaiserie van de barones op lange termijn in de tuin kunnen houden.'

Japanse tuin, Hortus Overzee

Eind jaren negentig werd Kuitert gevraagd om een Japanse tuin aan te leggen in Den Helder, in de Oranjerie (nu Hortus Overzee). Inspiratiebron was een Japans voorbeeld. 'Het is een driehoekig stuk grond dat uitloopt naar voren, net als bij de tuin Murin-an in Kyoto, waar van achteren water naar voren stroomt. Dat was het basisidee. Dus moest het achterin opgehoogd worden. We hebben veel goodwill gekregen van lokale bedrijven. We mochten gratis afgegraven bollengrond gaan ophalen, zelfs de vrachtwagens werden gesponsord.' Kuitert koos voor een rijke beplanting met zo'n driehonderd verschillende soorten. Uiteindelijk kon Hortus Overzee daardoor zelfs lid worden van de Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen. 'Ik sta nog vaak te kijken van hoe goed de beplanting is uitpakkt. Dan vraag ik me af: hoe kan ik dat toen allemaal bedacht hebben? Bijvoorbeeld, naast de waterval staat een enorme *Cornus controversa* (reuzenkornoelje, red.). Die snoeien we jaarlijks. Dat is echt een hele mooie tuinboom aan het worden, die staat echt prachtig bij die waterval.'

Kuitert is nog steeds intensief betrokken bij 'zijn' Japanse tuin. 'Dat is het fantastische van Den Helder, dat ik erbij mag blijven. Daar ben ik heel dankbaar voor. Je ziet het groeien. Driehonderd verschillende soorten in het gareel houden is veel werk. Het gaat vast wel lukken om het over te dragen aan de nieuwe garde, tegen de tijd dat ik te oud word om het nog te doen.'

Eeuwenoud

Japanse tuinen zijn populair. Veel mensen doen 'iets Japans' met hun tuin, niet altijd met evenveel kennis van zaken. Heeft Kuitert daar een mening over? 'Laat duizend bloemen bloeien. Neem bijvoorbeeld de Japanse tuin in het Máximapark. Daar zegt iemand: dit is een Japanse tuin. Ja, waarom niet? Laat je daarvoor inspireren. Maar ik zou aanraden: zorg

dan dat je de continuïteit erin houdt. Want dat geldt voor elke tuin. Continuïteit is ontzettend belangrijk.'

'Waarom zijn Japanse tuinen zo bijzonder in de wereld? Omdat het oude tuinen zijn, van vaak meerdere eeuwen oud, waar meerdere eeuwen hetzelfde hoveniersbedrijf over de generaties het onderhoud doet. Daar zit geen hiaat in. En dan ontwikkelt de natuur zich op een manier die wij ons nauwelijks hadden kunnen voorstellen.' •

Licht op de onderbegroeiing, Von Siebold Gedenktuin